

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „3.—“ „4.50“
za četrt leta „1.50“ „2.25“
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov.,
v Gorici in v Ajdovščini po 4 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 28. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se računajo po 8 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javna zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Naročnine, reklamacije in inzerate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije so proste poštnine.

»V edinost je.«

Tržaška okolica v letih 1840 do 1889.

III.

Drugači je bilo pa jako slabo, da so se tedaj izpuščali posamezni okoličanski vojaki. Vsacega posameznega vojaka okoličanskega bataljona je napala kar tolpa Lahonov, ter ga preganjala kot gladna tropa volkov bežečega konja. Posamezni bežoči okoličani so morali mnogo pretrpeti; marširalo je moral celo v morje skočiti, da se roši pred zdijanimi nasprotniki! — Slovanski nasprotniki so zagnali tedaj strašen krik: Po njih menjenju so bili edino le okoličani vsega krivi in ne Lahoni ki so jih prvi napadli. Slovenske okoličane so imenovali divjake pred katerimi človek ni varen svojega življenja pri belem dnevu! Tedanji slovonožci so zahtevali naj se razpusti okoličanski bataljon, naj se od vzame okoličanom čast opravljati v mestu policijsko stražo. Iz Beča so prišli v Trst vladini komisariji — preiskovat dotično stvar — in umevno je samo ob sebi, da so zvrgli vso krivico na stran „divjih okoličanov“ in razpustili starodavni okoličanski bataljon. Gotovo je pa, da je izgubil Trst uprav z odpravo bataljona svoj častni naslov: samostalno mesto. — Lahonski kričači so razburili in nadražili takrat tudi druge poštenomisleče Italijane proti okoličanom.

Okoličani, kateri so se takrat držali skrajno izključljivo narodne noše, bili so radi tega povsod v mestu napadani; ni se jih hotelo jemati niti na delo. Posledica temu je pa bila, da so jeli opuščati okoličani svoje prekrasno narodno nošo ter oblačiti „dolge hlače“, da jih neso Lahoni poznali. — In od tedaj se je jela polagoma opuščati narodna možka noša tako, da so danes „kratke hlače“ uže izjema v tržaški okolici. Nekateri okoličani so se začeli javno

sramovati svoje narodnosti; da, v nekatere družinah se je pričelo celo italijanski govoriti! In danes čuješ na stotine okoličanov v italijanščini žlobudrati, da je groza! — Pristuje se jim to prav tako ko Špancem kitajščina, ali Nemeu furlanščina!

Ne govorim o zunanji ali gornji okolici; enako je na pr. pri Sv. Jakobu, Sv. Alojziju, v Kadinu, Škorklji in sploh v predmestjih. Čestitim čitateljem „Edinosti“ bode gotovo znano, da se je začelo tudi na Greti lahonski žlobudrati. In vso ono turinsko „sangue purissimo“ predstavljajo družine z imeni Škerl — družine katere same priznavajo, da so prišli njih predniki iz Rusije! Divja, najkrvoločnejša zver tuli in rjevi kakor se je od svoje matere naučila, človek pa — okoličan zaslepljen po vedno se širilem ital. življu — sramuje se govoriti v jeziku svoje matere, v onem jeziku v katerem je prvič izpregovoril na svetu! Sramota! Sramota tem izdajalcem lastnega naroda. Enaki ljudje neso vredni, da jih rodna zemlja nosi — in vidi se očito, da upravi ti ljudje moralčno in v vsakem obziru propadajo: vera jim je lažski sneg, vdušeni so in zaslepljeni v valovih ital. življa in italijanske kulture!

Ni se čuditi toliko moškimi, ker jih ni (radi noše) niti spoznati katere narodnosti so. Ali ko vidiš ženstvo v prekrasnej in dragej narodni noši, — ko vidiš in slišiš domače ženstvo žlobudrati grozno ital. narečje, tedaj je domoljubu res nekako tužno pri srcu! Toraj ono ženstvo je prodalo jezik in narodnost svojo še predno nego je opustilo svojo narodno nošo! Morete si lahko misliti kako figurirajo enaki okoličani v mestni statistiki! Morete si misliti če se to vjema z zdravim razumom, da zapiše kak okoličanski „Japa“ ali „Miče“ v popisovalne pole za svoj in svoje družine običevalni jezik: „lingua usuale italiana!“ — In ven-

dar je to gola istina; z razširjanjem mesta dosegli smo vse to! Mesto se razširja v okolico, in z mestom širijo se tudi ital. šole, ital. priv. otroški vrtovi, itd., in vse to razjeda starodavni, tu domači slovenski živelj. — O tem bodem pa več povedal v IV. delu mojega članka.

Politični pregled.

Notranja dežela.

Državni zbor se letos snide menda že le v drugej polovici meseca oktobra. Njegovo zasodanje bode tedaj kratko in rešitev šolskega zakona se najbrže preloži na poznejši čas, ko bodo druge državno-zborske volitve uže končane.

Deželni zbori v Cislitaviji se odpro do 15. oktobra t. l. Med vsemi najvažnejši bode vsakakor češki kjer so se v zadnjih volitvah znatno okrepi radikali Mlado-Čehi.

Kandidatom za mesto deželnega glavarja v Istri se je pridružil nekda tudi dr. Stanek, ki ume vse tri deželne jezike.

Perzijski šah je bil zadnje dni na Dunaju, kder je bil slovesno sprejet od udov vladarske hiše. V ponedeljek je odšel v Budapešt, kjer ostane do danes. Na to odpotuje menda naravnost domov — v Perzijo.

Madžarom rase perje. V nedeljo na imendan znanega revolucionarja Kosutha so priredili veliko slavnost. Spreveda se je vdeležilo okoli 600 oseb večinoma nižjega socialnega stana. Pele so se Kosuthove pesni; v zborovanju na nekem trgu so nemirneži zahtevali, da občinski svet imenuje Kosutha častnim občanom! —

Hrvatsko-slavonskim ministrom namesto umrlega Bedekoviča je imenovan Emerih pl. Josipović. Hrvatski časopisi so to imenovanje sprejeli z veliko bladnokrvnostjo.

Vnanje dežele.

Srbska kraljica Natalija se vsakakor snide s svojim sinom Aleksandrom ali ne v Belemgradu ampak v kacen drugem srbskem mestu. Iz Petrograda se poroča „Polit. Corresp.“, da mlademu kralju in srbskej vladni ne preti nikak nevarnost ter da Rusija goji zanj posebno simpatije.

Iz Petrograda dne 27. Carstva s prestolonaslednikom in ostalimi otroci so odpotovali snoči proti Kopenhagenu.

Ignatjeva je ruski car imenoval za splošnega guvernerja v Kijevu; splošni zapovednik čet v kijevskem okrožju Radecki, je imenovan članom državnega sveta.

Katoliški kongres v Bochumu se je odprl dne 26. t. m. Windhorst je povdarjal, da odnošaji mej delalci in gospodarji morajo zadobiti trdno podlago, ter da se bode tudi v državnem zboru to posebno zahtevalo. — Na Nemškem delajo novo postavbo proti socialistom, ki se predloži prihodnjemu „Reichstagu“, koji se bode sešel v drugej polovici meseca oktobra. — Glede carjevega pohoda v Berlin ni še določen dan. V Berlinu je došel grof Nesselrode. Najbrže ostane dan skrit do zadnjega časa. — Nemški cesar potuje sedaj po Alzaciji in Lotaringiji. Nemški časopisi govorijo o slovesnih sprejemih in navdušenju ljudstva. Vse je pa menda navlašč narejeno, kajti Alzacijci in Lotarinci ostali so navzlic posilnemu ponemčevanju vendar le Francozi.

Zločinca, ki je vrgel dne 18. t. m. bombo na trgu Colonna v Rimu so prijeli.

PODLISTEK.

Slike s pota.

I.

Gospod urednik! Kdor nikamor ne gre, tudi od nikoder ne pride. Izumitelja temu izreku pokazal in opisal Vam je moj prijatelj iz „Kurje Vasi“. Ne da bi hotel posnemati Matijo Krošnjarja, podal sem se i jaz oni dan na pot po naši lepi in zavedni notranjski domovini, — kakor je uže navada govoriti in pisati. Podlistkar pa uže mora biti pikanten človek s pikantno pisavo. Dandanes, ko vsakdo piše in maršikdo še „pisari“ ter si služi kruh v potu svojega ali izposojenega črnila, pišo marsikaj, pišo dokaj lepih reči, pišo tudi zaljubljeno — Bog nas varuj takih muh! pišo pa tudi resnico in laž, dandanes, pravim, težko je zanimljivo pisati. Na letošnjem potovanju sem se ovedočil, da pišo tudi o nas mnogo. Povedal bi Vam, gospod urednik, kake sledove ima tak nepromišljeni korak n. pr. če denejo koga v „časnik“, povedal bi Vam še marsikaj drugega, a ne morem vsega hkratu. Potrpajte! Za danes le nekaj.

Prišel sem v vas Orhovec — čudnega li imena, ne da! — a recimo, da je nekje v sredi med svojimi soimeniki in

soimenicami, saj vemo, da je vsakemu težko, strašno težko pisati slovenske vasi ime slovenski, če ima le še kak rep kulturnega ali kulturonosnega jezika n. pr. Sinja gorica — Schweinbüchel, Divača — Divacca itd. Prišel sem torej v vas. Glejte no slučaj! Vsakdo bi se bil vrnil, ko bi se mu bilo kaj tacega namerilo. Srečal sem najprej — staro babo. To prè znači nesrečo. Umakniti se nisem hotel in goldinarja jej tudi nisem ponujal, da bi se ona kakor nekda iz Orhoveca župan-lovec, ko se mu je takoj na tešče taka nezgoda nprtila na skloneni hrbet. Korakal sem možko naprej kakor Jozve sedmikrat okolu Jerihe. Toda ženica ni bila zadovoljna s tem samo, da mi je z nosom in brezzobnimi čeljusti mrdaje kakor zajec in kima joč z glavo prišla nasproti, marveč se je ozrla še za menoj, pokazala belemu dnevu prazna zabrna, kjer je valjda nekda blestel koščen in emajlov oklep. Ta pa tudi tedaj ni mogel brzdati — kajčega, pardon! babjega, ne — dekličjega jezika. Zdaj pa ima „mehka prata“ popolno prostost, in kakor bodo čestiti bralec in čitateljice spoznali, to prostost tudi popolnoma brez ovire uporabljaj.

„Jes, jes, — začujem za seboj, „jes, jes! bode pa uže zopet volitve. Spet ho-dijo škrijci po vasi. Davi sem videla jed-

nega, dva, tri, zdaj zopet. Jes, jes, volitve, spet bodo „gospod“ hudi. Oh, oh, oh prejoj! toliko teh škrijcev, gotovo bo kmalu dež, pa vse je uže moko in gnjilo, mrvja se suši, oh ubogi ljudje...“ Toliko sem mogel umeti v jednej sapi. Ozrem se in vidim, da brezzoba čeljust še gleda za menoj. Prašam jo, da mi pove za kako dobro gostilno, da si zmocim grlo, ki je sicer rado suho; v takej vročini in v takem prahu pa, da bi se človek lahko v prah „zvrnil“, v takem vremenu je pa še raje grlo suho. Revica same znaličnosti ni utegnula odgovoriti. Takoj se zopet prime svoje inicijative, rekoč: „Gospod, slišite, ne da bodo kmalu zopet volitve?“ Ko jo potešim in ponovim vprašanje, zmrdne nekoliko časa, potem pa pravi:

„Da, je in ni gostilna v naši vasi. Dokler so bili še ranjeji živi, imevali so „pri belem voliču“ dobro vino, a sedaj, on je uže še, ali ona, to vam je prava mrcina, dela ne nič in pa ljudi odira. Vina menda nimajo, ali ga imajo. E, imajo je, imajo, zdaj se šele spominam, da stoprav zdaj, špeha so mi dali, lep kos špeha, veste jaz sem uboga reva. Sin mi nič ne dá, kot tisto „žonto“ popijem... pa ne zamerite: niste li vi Janez Jesenov iz Sinjega dola, o ste, ste, saj vas poznam. Še v sorodu sva si.“

Ko jej povem, da menda ni res, kar meni, hočem jo ubrati naprej, a stariči se še ni videl pravi čas in umela me ni.

„I, kam pa greš... greste Janez, gospod Janez? Povejte mi kam ste namenjeni? Kje ste zdaj? Kako je doma?“

Ker sem se stariče moral otrestiti, odrežem se: „K belemu voliču“, mamica grom!“

„No, no, pa z Bogom! Srečno hodite, pa ne ustavljajte se preveč, vino gre v glavo... oni dan so se topli tam, oh, kaj vse človek doživi na svetu. In pa tisto dekle, ki se štuli tako po modri?“

Bil sem uže za streljaj od nje, ko kriči še vedno za menoj, če bodo res volitve. Šele ko sem jej zanikal in s klobukom pomagal, da ne, šla je svojo pot.

Nesi prave zadel, mislim si, babica prehitro kombinuje vse pojme in nadleguje jo jezičnost. Radoveden, kaj je pri „belem voliču“ snahnem jo tja.

V veži nikogar, v kuhinji nikogar, precejšna tema in neprijeten polumrak po vseh kotih in — muh na milijone. Mislil sem uže, da čujem igrati na orglje onega „slovečega“ organista z U., ki je pritiskal tipke s komolecem leve roke, z desno pa sviral seničji „ci-ci-be, ci-ci-be, ci-ci-be“, tega je sicer v kuhinji nestajalo, kolikor ga ni nrdomeščal ščurčji koncert, sicer je

Bil je to znan anarhist Frattini ter deloval najbrže po navodilih nekega tajnega anarhističnega društva, koje so tudi zasledili. Obratnava boče v kratkem.

Na Laškem pridno delajo protiaustrijsko propagando. Vedno se sliši o novih činih Irredente. Ali s tem neso še zadovoljni; po več krajih se ustanovljajo društva z imenom „Dante Alighieri“ čijih očitni namen je širiti laščino tudi po tujih deželah. Dne 24. t. m. se je osnovalo enako društvo v Genovi. Kam cika delovanje teh društev je predobro znano.

Položaj na otoku Kreta je po zadnjih poročilih zopet shujšal. Turska vlada ni hotela sprejeti kmetskih zahtev izročnih Šakir paši. Kakor poroča „Agence Havas“ iz odgovora Šakir paše na memorandum Krečanov je jasno, da je angleški konzul vladi priporočil zavreči vsako koncesijo glede pokorenja vatašev.

Tudi na Angleškem se socijalizem očitno kaže. Na dnevnem redu so štrajki. Minolo nedeljo se je zbralo nad 80.000 delalcev v skladiščih ki so delo odpovedali ter razgrajali; morala je stopiti vmes policija.

DOPISI.

Na Greti, dne 20. avgusta [Izv. dop.]
Naša podružnica sv. Cirila in Metoda se je jela dobro gibati. Zadnji čas obdržavajo se pogostoma odboroze seje in nabirajo se po narodnih gostilnah radodarni doneski za našo podružnico. V zadnji odborozevi seji 18. t. m. se je sklenilo kupiti par pušic ter jih postaviti v narodnih krémah v Rojanu in Barkovljah. V gostilni gosp. Ferluga na Greti se nahaja za našo podružnico uže pušica, katero je blagovolilo posoditi sl. delalsko podporno društvo v Trstu. Toraj na delo! Upamo, da uprav naša podružnica pokaže sovragu, da smo mi istinito doma; lahko se mnogo napravi ako imajo vsi odborniki naše podružnice pravo, resno, železno voljo. Želja vseh okoličanov IV. okraja je, da se odpre v najkrajšem času na Greti slovenski otroški vrt; mislimo, da se to tudi kmalu zgodi.

Mi okoličani željno pričakujemo imenovanje novega namestnika; misli se v obče, da utegne biti to za nas pomenljivo. Tudi mej najpriprostejšimi okoličani vseprijetelja se je z veseljem vest o razpustitvi šulfereina za Nemce. Slišal sem med okoličani glasove: „Ako je razpustila vlada ta šulferein, toliko bolj bi morala razpustiti irredentarsko „Pro patrio“.

Narodnjaki IV. okraja prav gotovo upajo, da vlada prepove nadaljno vzdrževanje otroškega vrta „Pro patrie“ na Greti ter da s tem uniči irredentarsko trdnjavo. Mislimo pa, da vlada ne bo nikakor opravičevala pravila, katera bi govorila o vzdrževanju otroških ital. vrtov za slovenske otroke! Tu se vidijo očitni nameni „Pro patrie“: „poitalijančiti slovensko okolico“. Poročali smo nedolgo, da je podarilo vodstvo „Pro patrie“ 50 gl. o priliki ustanovitve gretarskega italijanskega pevskega zbora. To pač ni v soglasju s predpisi pravilnikacega šolskega društva! Toraj strani s „Pro patrio“, strani z italijanskim šolskim vrtom na Greti! Upamo, da se bodejo naši drž. poslanci v prihodnjem zasedanju drž. zbora za to zadevo odločno potegnili in zahtevali, da se zapreči delovanje tega skritega irredentarskega društva.

V nedeljo 18. t. m. gledali smo doli v Barkovlje izpred trdnjave „Krečič“. Skoraj nehote ustavilo se nam je oko na barkovljanskih kopališčih. Kakor navadno zapazili smo tudi tedaj pred kopeljo g. Ganzoni-ja vibrati dve avstrijski zastavi; na onim g. Cesare-a pa sta vihrala dva umazana trakova z napisi „Excelsior“. G. Cesare (nekdanji „Cesar“) ni hotel razobesiti niti na rojstni dan našega cesarja avstrijske zastave nad svojim kopališčem. Barkovljanom je g. Cesare še v dobrem spominu radi veselice društva „Adrije“, a v nedeljo se je slišalo domače ljudi očitno godrnjati, nekateri so celo zahtevali naj se stržeta doli omenjena trakova! Sl. vladi priporočamo naj Cesara ne pozabi. Ker uže govorim o rojstvo Njeg. Velikanstva omeniti moram, da so napravili vsako leto Barkovljanski možaki na današnji dan majhnost ljudskoveselico. Letos si so pa menda mislili Barkovljanski možaki: „Saj imamo našega župana in celo podkomisarja, kateri ti je navzočen pri raznih lahonskih svečanostih in zborih „Pro Patrie“, gotovo napravi on kaj letos, najbrže se spomni on Najvišjega svojega gospodarja!“ Možicelj pa ni imel časa nato misliti; mogoče da je mislil doli na Spezio, kjer ima svoje vaje hrabra ital. mornarica. Omeniti moramo, da se slavna vlada uprav pri Barkovljanih lahko dovolj prepriča, kam pridemo z vedno se širječim italijanizmom.

Od Divače avgusta meseca. [Izv. dop.]
Zdi se mi umestno, da prijavim p. n. izletnikom za 1. septembra v Divačo, dodatno mojemu popisu v „Edinosti“ od 1. 1884. šte. 50, i popis onih najznamenit-

jočimi pogledi. Ozrem se in vidim brhko deklico pred seboj, čakajoč mojih povelj. Rečem jej prinesiti polič „vrhovca“, ki je letos najbolj v slovesu. Pogleda me zvedavo izpod gostih obrvi kostanjeve barve, nad kojimi so viseli tudi v najzakotnejši gorski vasi obligatni cembli à la Pompadour, ter odide. V tem času je družba mojih sopivcev uže sklenila v tajni seji, da cerkovnik ne sme več pritrkavati. Vsi so me pogledali po strani, in zdelo se mi je, da je vsakdo črnil sosedu svojemu v uho in ta naprej: „To se mi zdi nevaren človek. Morda je spet kak „časnikar“, da nas dene v časnike tudi zastran tega, kakor zastran volitve.“

Slednjič se oglasi hrabri Tonček s Hriba, ki je nekdanj na medveda streljal, ko si je prej ugladil pot za nazaj, da takoj poleti, ko sproži puško. Pok!... Medved jo udere za njim, on pa naprej domov. Pred hišo se na pol mrtev ozre in vidi pred seboj tožko mrho — domačega „Sultana“, ki je pobiral korake za njim.

Pošteni možje, veste kaj in vi „gospod“ Miha, veste kaj, dajmo ga še jeden liter, da se je vse tako srečno poteklo. Zdaj bode vsega konec, česar smo se bali. Poslali bi po župana, pa ni treba saj so „gospod“ Miha tukaj. On ukaže pač več

nejših delov in predmetov Divaške čarobne vilenice, koje sva leto kasneje z inženjerjem drž. železnice, g. Gladki-jem, na vabilo sl. županije Divaške, mej ostalimi sto in stoterimi drugimi divnimi predmeti preiskala ter krstila; to so namreč začeni s vhomom v vilenico:

1. Predvorana: a) platno sušilo, b) angeljevo krilo; 2. Prehod pod zlomljenim slopom; 3. Plešišče s krstnim kamenom; 4. Galerija obrazov iz jutrovih dežel; 5. Prirodni mostovni svod; 6. Samotarjeva molitvenica; 7. Vhod na „Šipka-sotesko“; 8. Samsonov slop; 9. Stražniki „Šipka-soteske“; 10. Muzej kristalov; 11. Velika lopa; 12. Spomenska štula; 13. Kralj Matjaž s kotlino pitne vode na sebi in prepadam pod seboj; 14. Vstop v muzej umetnosti; 15. Muzej umetnosti: a) godba prirodnih orgelj, b) mala cipresa, c) Katakombe, d) slonov rivec, e) krona in žezlo, f) velika cipresa, g) voščeni cvetlični šopek; 16. Dolina slapov; 17. Vshod na Kalvarijo; 18. Božji grob. 19. Velidanska žarica (Vase). 20. Požledena strmina; 21. Cerkev: a) presbiterij z leco in orgljami, b) oltar Matere božje. 23. Velikanski cvetlični šopek; 23. Cvetični vrtec. 24. Zbirka koravd iz rudečega morja. 25. Vhod k razgledu v veliko dvorano. 26. Zlomljena igla egiptovske Kleopatre. 27. Zviti hod v veliko dvorano. 28. Lepovid v veliko dvorano. 29. Trije prazniki zvitega hoda. 30. Samostarnica papeža Pija VI. 31. Velika dvorana. a) vhod v brilantne lože, b) izhod iz brilantnih lož, c) vshod v zakladnico, d) snežni plaz, e) vshod na kronovalni homec, f) izhod iz zakladnice, g) vshod v lepotično sobano, h) kronovalni homec. 39. Dični paviljon: a) spomenski slop, b) nebeške orglje. 30. Nebesa s čudovitimi podkapniki podobnimi cveticam: „velikonočni zvonček“. Z.

V zgoniški dolini 21. avg. [Izv. dop.]
Tudi v naši občini so razmere, koje bi se, mogoče, s pridom dale spraviti v beli svet; no, se ve da, brez malih preprirov in jeze bi jih krivci ne prebirali in presliševali. Ker občeistinit rek veli: „Resnica oči kolje“. O tem pozneje!

Ker sem pa miroljuben človek in ne maram buriti uže itak nemirnih duhov, hočem Vam danes, poročati nekaj veseljšega.

Stara pripovedka veli, da je Bog Kraševcem odvzel vso tekočo vodo, ker so potujočemu preko Krasa „pršut ukradli“. Bog ve, je li to istina? No istina pa je, da Kras tekočih vodâ nema.

kot župan, saj tudi več plača, če je treba.“ Vsi jedne volje in jednega arca kakor „gospod“ Miha, srkali so božjo kapljico usta na kisle kremžeč pozno v noč. Pri njih — ali zapravo — pri oni brdki deklici sem se tudi jaz zakasnil do mraku. Pri odhodu sem svojo divno točajko vender izmoledoval, da mi je skrivaj na uho povedala, kaj so pošteni možje danes v delavnik skleпали. Smehljaje — še zdaj vidim oni jamici v lici — pravila mi je, da ljudje Orehovcem zabavljajo ter se norčujejo, kako da pri njih zvoni, kadar pritrkavajo. Zato so veljavni možje sklenili in veljavno je, da se ne sme več tako zvoniti.

Stopaje v mraku po hribu iz Orehovca odmevale so mi še v ušesih besede mlade deklice, in da veste, gospod urednik, nisem jih pozabil, kakor tudi deklice ne, niseu jih pozabil za to, ker so Orehovce skoraj tako razburile kakor nova volitev. Še sedaj mi zazvene v ušesih akordi:

„Bik je šel v Kodelov laz,
Daj za njim, daj za njim,
Z batom pó njem, daj za njim“....

Ne zamerite, gospod urednik, za to, ker ste Vi tudi pošteni možak, zato sem Vam jih povedal, a drugemu bi jih sigurno ne bil Vaš C.

Pomislite, koliko truda, stroškov in zamud je imel kmet, kader je hotel semleti svoje trdo pridelano žito. Peljati je je moral včasih do 5 ur daleč v Ipavo Škocijan (Reko), ali v Števan, ter zamuditi 2 do 3 dni. To je bila sitnost!

Pred nekajimi desetletji prispel je v Komen mož laškega rodu imenom Gaspari. S skromnostjo, marljivostjo, skrbnostjo in požrtvovalnostjo je začel bogateti. Kakor bister človek je sprevidel, kaj potrebujejo Kraševci in kaj bi njemu večalo kupček. Napravil je v sredini Krasa, v Komnu, parni mlin. Koliko je Kraševcem pomogel, sprevidi vsakdo.

Ljudje iz oddaljenih vasi so pa vendar imeli predaleč k mlinu, ter so zgubljali po 1½ dneva, predno so pripeljali moko domov.

Sedaj pa temu ni več tako. Tudi Slovenci so počeli biti podvzetljivejši. Čeprav imajo glavna dela, tvornice, rudnike itd. na slovenskih tleh tuje v rokah, vendar so se jeli tudi Slovenci gibati, ter posnemati v tem svoje tujejezične sosede. Bog daj, da bi Slovenci na zemlji svoji pridobili vsa dobičkonosna dela itd. To bi za nas bil velik napredek. Ali povrniti se moram k stvari.

Na krasu imamo sedaj dva parna mlina. Kje je drugi? Ravno tam, kjer je najbolj potreben vrti svoja kolesa, požvižgava s piščalko in puši svoj premog. V Repniču je!

Gosp. Josip Milič je sprevidel, da bi parni mlin v Repniču ljudem prihranil veliko stroškov, zato ga je počel lauskega poletja zidati. Sedaj se ponosno dviguje izmed sivih skal, ter veselo peha drobno moko izpod vrtečih se kamenov.

Gosp. Miličev mlin v Repniču melje uprav tisti kup kakor drugi v bližini, melje pa tudi dobro, da se ne boji konkurence ed nobene strani; zraven pa gosp. Milič hitro postreže, tako, da ljudem ni treba trošiti dosti dragega časa.

Na noge tedaj ljudje iz zgoniške, velikorepenske občine, iz Občine, Ban, Proseka, Sv. Križa, itd. Kar imate žita le v Repniču z njim; malo zamudite in dobro postreženi, hvalite Vsemogočnega, da Vam je blagovolil izkazati po gosp. Miliču tako dobroto.

Mlinu pa želim naj ga Bog varuje vsake nesreče, naj se veselo vrti dan na dan v prid in korist ljudem, ter v veselje gospodarju svojemu. Dobro ve.

Iz Gorice, 19. avgusta 1889. (Ces. svečanost veteranov v Gorici in Podgori dne 18. avg. 1889.) Včeraj je II. primorsko vojaško društvo veteranov za Goriško in Gradičansko na izreden način obhajalo rojstni dan Nj. Velikanstva presv. cesarja, in sicer predpoludne v cerkvi in popoldne v bližnji Podgori. Veteranska kapela svirala je ob 5. uri zjutraj budnico po mestu, ob 10. uri bila ju z vsem cerkvenim bliščem velika maša v metrop. cerkvi, pred katero so ustopili uniformovani veterani. Potem defilovanje pred novim g. glavarjem g. vit. Bozicijem. Na to odposlan je bil adjutanturi Nj. Vel. voščilni telegram, ki slove v kratkem posnetku tako: „Od Judrija do Kranjske meje, od Triglava do jadranskega morja k slavljenju tukaj zbrani veterani odpošiljajo vroče ljubljenu vladarju zagotovilo neomejene ljubavi in zvestobe Nj. velikanstvo blagovoli vsprejeti ta ponižni in prostovoljni po društvenem odboru izraženi poklon gori imenovanih veteranov“. S tem se je končala predpoldanska svečanost v Gorici. Na podnožju s trtami, sadnim drevjem in oljkami gosto obrastene pogorja in baš pod hribom „Kalvarij“ imenovanim, nedaleč od brega sinje Soče, pod Goro (v Podgori) stoji prostrani grad grofa Attems-a, komornika in čast. uda veteranskega društva. To mesto izbral si je odbor za popoldansko veselico, v kar je ljubeznivi g. grof ne samo koj privolil, ampak prevzel je še osobno vodstvo bogate dekoracije na svojem širnem parku.

Na predvoršču je bilo napravljeno okinčano plešišče in občinstvu se je še odprl slikovito bliščeči se veliki grofov vrt; kacic 4000 ljudi, neštóč plemenite in druge gospe in lepih dam, došlo je gledat svečanost. Sosebno park skazoval se je z izrednim kinčem: Zastave, emblemi, slike obeh Veličanstev v zelenem dnu, priprave za v 3 razrede razdeljene umetelne ognje vsredno krogevetišče, za veterane in druge goste, vse to je očinjalo kaj krasno celoto. Ob 4. uri pop. se je začela veselica po določenem vsprejemu z društveno zabavo na vrtu in plesom, pri kateri je svirala vet. kapela točno in ukusno. Čedalje je dohajalo odličnjakov in gospa, katere je v gradu vsprejemal grof Attems. Došlo je tudi mnogo častnikov, pred vsem nam Slovencem dobro znani g. grof Kar. Lanthieri graščak in višji poveljnik veteranov. Isto tako imel je pri vpisovanju dokaj posla veteranov predsednik, g. A. Jakob in njih vodstvo. Ob 7. uri dojde odgovor na telegram z dunajskega dvora: „Njih veličanstvo se zahvaljuje za izražena voščila“, na kar se gromovito pojavi glasno veselje in zadovoljstvo. Po odžganem I. delu um. ognja stopi predsednik g. Ant. Jakobi obdan od vsega vodstva pred zbrano množico, katero ogovori jedrnat in umestno z daleko donečim glasom:

„Veterani!“

Tukaj, na teh historičnih tleh, na kojih so naši pradedje prelivali za vkupno celoto avstrijskega cesarstva svojo kri in vpricho vladinega zastopnika, g. vit. Bosizija pozivljam vas, da glasno izrazite globoke svoje čute ljubavi in zvestobe do habsburškega prestola s temi le besedami: „Nj. Velič. presv. naš cesar Fran Josip I. in cesarjeva vzvišena obitelj naj žive!“ Te besede vzbudile so neznansko navdušenost, katera se je izražala v gromovitih živio — evviva — in hochklicih tako, da se je daleč razlegalo, dočim so možnarji neprestano pokali, dočim je sviralakapela cesarsko himno in se bliščivo zalesči imen-ska poteza presv. cesarja. V tem je umeteljeni ogenj čarobno razvtiljal okolico, jasne zračne višave in bližnje pogorje. Bil je to trenotek visoke pomembe in nepremagljive navdušenosti. Osupla gospoda so kar obsipali s zahvalami g. predsednika Ant. Jakobi-ja za preizvrstni uspeh redke svečanosti.

Vsled vsega tega pretrgani ples se je na to nadaljeval, in redka veselica trajala je do polnoči, za katero gre velika hvala predsedniku, g. Ant. Jakobiju, kateri je nam goriškim Slovencem dobro in častno znan kot mož in gojitelj pravičnih čutev za naša prava ter neprestrašen spoznavalec zvestobe do habsburškega prestola. Slava mu! Jednako častno je spomeniti gorečnost in možko vedenje veteranov; gg. Klančič-a, podgorskega župana in obč. svetnika g. Ant. Kocijančič-a, v katerih obeh našel je pri težavnem poslu potrebno podporo gori omenjeni predsednik. G. grof Žiga Attems Petzensteinski daroval je potrebnega vina veteranom, kakor tudi g. vit. dr. Hentschel. Častno je sodeloval i neutrudljivi prvi tajnik g. pl. Palich.

Vse slavljenje vršilo se je, ne da bi je kedo motil. Živelo toraj blagočutno veteransko društvo! X.

Iz Tolmina 20. avg. 1882. Cesarjev rojstni god praznoval se je v trgu Tolminu tudi letos jako slovesno. V soboto 17. a. m. zvečer je bil pohod z domačo godbo po trgu, v nedeljo ob 4½ zjutraj pa budnica in streljanje iz topičev. Ob 11 uri predp. bila je slovesna sv. maša v tukajšnji farni cerkvi, katere se je vdeležilo lepo število veteranov spremljevanih z godbo, na čelu jim g. Ant. Devetak društveni načelnik in maogo družih nekaterih sicer še mladih a čvrstih in za društvo jako marljivih častnikov, potem uradniki vseh uradov na čelu okr. glavar

gosp. grof Marenzi, obč. starešinstvo na čelu župan gosp. Jos. Devetak in več tisoč domačega in družega navlašč ta dan v Tolmin došlega ljudstva. Po končanem cerkvenem opravilu so veterani defilovali pred c. k.: okr. glavarjem g. grofom Marenzi-jem.

Popoldne ob 3 uri se je vršila na trgu po podružnici veteranskega društva prirejena igra „Tombola“ z dobitki cinkvine 15 gl. in tombole 25 gl. Prvo darilo je dobil majhen sinko gosp. Ignacija Kovačič-a iz Sv. Lucije, drugo dobila je pa Marija Podbršček posestnica iz Polubinskih Ravn. Po končani tomboli bila je na trgu prosta zabava s plesom. Vse se je vrtilo in zabavljalo staro in mlado, in vdeležba veselice bila je od vseh strani državnih in privatnih uradnikov, tolminskih tržanov, obrtnikov in tudi zunanjih gostov, jako velika.

Jedino društvo v Tolminu katero nas večkrat zabavlja z veselici, to je veteransko, a čast gre pa gosp. načelniku Ant. Devetak-u kateri se za društvo žrtvuje in na vse strani skrbi, da se vedno množi, krepi in širi; škoda bi tedaj bila, ako bi se to društvo kedaj razdrlo ali če bi prišlo načelnštvo v druge roke, kajti nikdar več bi na tak način ne cvetelo. Brez dvojbe bode tedaj vsakdo pritrdil mojemu menenju, naj se izroči gosp. načelniku podružnice veteranskega društva Ant. Devetak-u zaslužena zaupnica s prošnjo, da bi on blagovolil to društvo zastopati in voditi še mnoga leta.

Domače vesti.

Odlikovanje. Presv. cesar je podelil g. župniku-dekanu v Pičnu (Peden) Jakobu Stariha viteški križec reda Franciška Josipa.

Duhovske vesti. Dne 21., 22. in 23. julija so bili posvečeni v mašnike č. gg. Venc. Klofanda, Iv. Marchio, Ign. Počivalnik in Josip Vanik; dne 25. t. m. bil je posvečen č. g. Fr. Cvejn. Č. g. Planinšek, kurat v Marežijah je imenovan župnikom v Avberju; č. g. Jos. Bottegara je imenovan prefektom v škofijskem konviktu v Trstu; č. g. Mat. Gršković, kaplan pri sv. Jakobu je premeščen k sv. Antonu; č. g. Ivan Slavec je imenovan kaplanom na Opčinah; č. g. Stemberger gre iz Moščenic v Lovran, g. A. Gasperšč iz Rojana v Marežije. — Novomašnik g. Klofanda gre v Moščenice, g. Marchio v Koper, g. Ign. Počivalnik v Rojan.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu nabrali so prijatelji o priliki „Obletnice delalskega podpornega društva“ svoto 9 gl. 66 nvč. — Škedenjski pevci in rodoljubi so nabrali v predvečer rojstnega dne Nj. Veličanstva Franja Josipa for. 2-20 — (na dražbi dobilo se za dve breskvi nvč. 40.)

Za izlet v Divačo v nedeljo dne 1. septembra je določen poprej sestavljeni program: Predpoludne si ogledajo izletniki Divaško jamo, ki je ena najkrajšjih na vsem Krasu in ki bode krasno razsvitljena. Gorelo bode v njej 1500 sveč in prižigali se bodo na mnogih krajih magnezijevi plameni. Popoldne bode ljudska veselica na vrtu g. Obrsnela. Sokolaši bodo telovadili, nastopali bodo pevski zbori, svirala bo godba in vršile se otroške igre. Iz Trsta pojde v Divačo gotovo veliko število ljudi, ker se povsod za ta izlet delajo priprave. Zjutraj ob 8. uri odhaja vlak iz postaje sv. Andreja, zatorej treba da se je pol ure poprej na postaji, ker bode gnječa. Da se naši udeleženci ne mešajo z drugimi potniki, odrejeni so za nas posebni vagoni in bode pred vsakim vozom nameščen jeden nadzornik, da spozna kateri ljudje spadajo v našo družbo, tujce se ne bode v te vozove pustilo, ako neso v društvu z poznanimi. Pevci okoličanski se posebno pripravljajo na ta izlet. Z nami odrine od

tukaj popolna veteranska godba. Voznina je kakor uže poprej omenjeno 80 nvč. tja in nazaj. Izletniki se vrnejo v Trst nekaj časa po 10. uri zvečer. Da se bodo izletniki dobro zabavili, poskrbeli bodo divaški občinarji in drugi krašani, kateri priprave srčen sprejem, dobro kapljico in tečno postrežbo. Izlet bode tudi če je vreme slabo. Udeležba iz drugih krajev bode tudi velika. Kakor poročajo ljubljanski listi pride 30 sokolov in veliko število rodoljubov iz Ljubljane. Iz Gorice in iz Ipavske doline pride tudi veliko narodnjakov; kraških občin ni treba niti omeniti, da bodo dobro zastopane, a da bode število popolno, pridejo na to slavnost tudi naši vrli brati iz Istre. Na svidenje tedaj v Divači!

Nagrobni spomenik na gomili preranega umrlega vrlega rodoljuba, slovenskega pisatelja in urednika našega lista, Lovro Žvaba odkrije se v nedelje 15. septembra popoldne na pokopališču v Dutovljah. Iz Trsta se vdeleži odkritja več rodoljubov, prijateljev in čestilcev ranjkega. Opozarjamo slovenske rodoljube na Krasu, da se te slovesnosti mnogobrojno udeležijo, izletnike iz Trsta pa, da se pogovorijo in nam naznanijo kedaj bode odhod iz mesta in druge podrobnosti.

† **Anton Furlan**, bogoslovec III. teč. v goriškem semenišču, je dne 25. t. m. popoldne mirno v Gospodu zaspal na svojem domu pri sv. Ivanu. Pokojnik je bil uzoren in vrl mladenič, koji bi gotovo postal blag duhovni pastir, ako bi ga ne bila nemila smrt tako zgodaj pobrala. Naj počiva v miru!

„Slovnica italijanskega jezika“. Spisal Jožef Križman, c. kr. gimnazijski profesor v Pazinu; založila in na svetlo dala „Matica Slovenska“. — To je naslov najnovejšega književnega dela, koje slov. občinstvu, ki se hoče učiti italijansčini, gorko priporočamo. V Ljubljani, natisnili Jos. Blaznikovi nasledniki. Str. 282.

Prognana slovanska svetnika. Naučno ministerstvo v svojem prevelikem slovnanoljubju je odredilo, da se podobi sv. Cirila in Metoda morati odstraniti iz vseh šol. Komentara ni treba.

Obletnica delal. podp. društva. Ves slovenski živelj v Trstu in mnogobrojno udeležencev iz okolice obhajalo je v nedeljo krasno slavnost namreč: obletnico blagoslovljenja zastave del. podp. društva. V jutru se je zbralo lepo število udov tega društva v društvenih prostorih, pripelo si znamenja in na to v dolgi vrsti, na čelu jim veteranska izvrstna godba, korakali so mej sviranjem „Naprej“-a in družih slov. komadov s prekrasno svojo zastavo v cerkev sv. Antona novega. Ob 8. uri se je pričela slovesna sv. maša, koje je peval č. gospod Iv. Vari in na koru društveni pevci. Pela se je krasna slovenska maša „Slava Stvarniku“ in koncem se je zagodla avstrijska ljudska himna. Cerkev je bila občinstva natlačeno polna; čeprav je obširna, vsi neso našli v njej prostora. Po končanej maši zadušnici, korakali smo zopet po glavnej ulici v društvene prostore; na trgu pred cerkvo in po ulicah se je ljudstva kar trlo. Vsim se je brala na obrazu zadovoljnost, da smemo z našo zastavo javno nastopati v tem ko je isto drugim društvom zabranjeno. Neštevilno ljudstvo zbrano po trgu in ulicah koder je stopal slovesen spreved očitno kaže, da Trst ni laško mesto!

Na večer smo se pa zbrali na vrtu „Mondo Nuovo“, kjer je društvo priredilo veselico. Bil je to pravi patrijotični praznik. Obširen vrt bil je okrašen z nebrojnimi lampijonami in lučicami v raznih barvah kakor tudi z neštevilnimi zastavami in preprogrami v narodnih in avstrijskih barvah. Pred okrasenim slavnostnem odrom je pa ponosno stala prekrasna društvena zastava. Občinstva se je zbralo nenadnano dosti osobito ako pomislimo, da so se ves popoldan vlekli po nebesu sivi oblaki ter pretili z obilnim dežjem. Kakor na-

vlašč zjasnilo se je na večer nebo in prijeten hlad delal je navzočnost pri veselici tem ugodnejšo.

Vrta veteranska godba nam je svirala izvrstne skoraj izključljivo narodne komade, kojim je občinstvo burno ploskalo. Burno je tudi pozdravljalo vrli pevski zbor delal. podp. društva, ki je ta večer polnoštevilen nasladival nas s povsem novimi pesnimi, ki se jim je za to priliko navlašč naučil. Vse točke je občinstvo burno pozdravljalo in vse skoraj so se morale na občno zahtevo ponavljati. Sredi slavnosti je nastopil društveni predsednik g. Mandić ter pozdravivši navzoče občinstvo, v kratkih a krepkih besedah razložil pomen današnje slavnosti. Mnogo se je uže spremenilo v sedmih letih odkar se je na prostoru pri sv. Ivanu blagoslovila društvena zastava. V tekočem letu nam je usoda pobrala društvenega pokrovitelja, cesarjeviča Rudolfa ter učinila hud udarec njegovim visokim roditeljem. Pokojnemu zakliče trikratni „Slava“, kojemu se pridružijo vsi navzoči. Spominja se tudi našega delal. stanu, na kojega se ima naš narod v prvej vrsti nasloniti ter delalcem živo priporoča, naj se ne puste premamiti po najhujših svojih sovražnikih Lahih temveč ostane naj zvest svojemu rodu. Spominjajoč se se slednjič rojstva premilega nam vladarja kakor izraz domoljubja in neomahljive zvestobe zakliče Mu trikratni: „živio“, ki se burno ponovi iz tisočerihih grl zbranega občinstva.

Omeniti nam je še umetnih ognjev, ki so se trikrat vžgali ter vzbudili veliko radost. Sploh bili samo zbrani v velikem številu na tej priprosti ali iskreni veselici ter s tem dokazali svoje domoljubne čute in žarko ljubezen do celokupne domovine Avstrije in njenega modrega vladarja — Frana Josipa I.

Sl. poštnemu upraviteljstvu v Barkovljah — javljamo, da pisma z naslovom: „Podružnica Sv. Cirila in Metoda na Greti“ je oddajati dotičnemu predsedniku g. Drag. Martelanc-u v Barkovljah, česar ni vedelo, ali ni hotelo vedeti imenovano poštno upraviteljstvo. Evo vam dokaza: Imenovana podružnica je poslala nedavno v Ljubljano 102 gl. — glavnemu vodstvu; pričakovalo se je pa zama dotične pobotnice iz Ljubljane. Te dni pa je dobilo predsedništvo podružnice „sv. Cirila in Metoda na Greti“ iz Proseka pismo glavnega vodstva iz Ljubljane, v katerem se je nahajala dotična pobotnica. Kakor je razvidno iz dotičnih poštih pečatov, prišlo je imenovano pismo „na pravo mesto“ v Barkovlje, a od tu je bilo vrnjeno v Ljubljano z opazko: Retour Laibach — in Barcola unbekannt in s podpisom dotičnega poštne upravitelja. Iz Ljubljane poslali so pismo zopet v Trst — in na Proseku bilo je „wol bekant“ kajti od tam so je poslali na pravo mesto. G. barkovljanski poštni upravitelj moral bi se toraj na Proseku učiti spoznavati prejemnike pisem svojega okrožja! G. barkovljanskemu poštarju se ni treba jeziti ali kričati radi tega; mi dobro poznamo kako stvar stoji. Zakaj niste povprašali pr. č. g. barkov. župnika, ali vsacega družega prvaka kje se nahaja pred. imenovane podružnice ako niste istinito tega vedeli? Mislimo da so pritožbe proti dot. poštnemu upraviteljstvu na dnevnem redu, in zato opozarjamo na — nje Sl. c. kr. poštno ravnateljstvo.

Irredenta na Greti. Rudeče društvo „Pro patria“ je minolo nedeljo priredilo pri Križmanu na Greti veselico, pri kateri so sodelovali „slovenski“ fantje iz Grete in pevci od sv. Jakoba v mestu ter navdušeno peli izključljivo „italijanske komade“. Ni manjkalo tudi lampijonov v „narodnih“ barvah in menda tudi ne dvomljivih javnih in tajnih govorov in zabavljanju vse pa „nella dolce favella del sì“. Živeli vrli narodni fantje na Greti, ki vedo tako nesramno prodajati svoj rod ter za polič evička oddajo dušo in vest lahon-skemu molohu! Sramota!

